

פרק ה' / ברוריה בן-דוד (וייס)

בעברם את הירדן הגיעו בני ישראל אל ארץ האבות הארץ הנכספת. התחנה הראשונה הייתה בגלגל בה התרחשו כמה שינויים חשובים בחיי העם.

מה היו השינויים בחיי העם?

- א. חידוש מצוות ברית מילה.
- ב. הטהרה ע"י המילה אפשרה שוב לחוג את חג הפסח.
- ג. מעתה בני ישראל יהיו עובדי אדמה.

קיום מצוות ברית מילה

השינוי הראשון: החובה למול את כל הילודים במדבר, מכיוון שלא מלו אותם בגלל סכנת הדרך. הנס של קריעת הים המס את לבם של תושבי הארץ (פס' א), ובני ישראל יכלו להתפנות לעניין המילה בלי פחד מפני התקפה.

בני ישראל מלו את הזכרים ובזה קיימו את התנאי לקבלת הארץ. ה' התנה מתן כל ארץ כנען לאחוזת עולם לזרעו של אברהם בשמירת הברית: "ונתתי לך ולזרעך אחרריך את ארץ מגריך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם" (בר' יז ח).
"זאת בריתי אשר תשמרו ביני ובינכם ובין זרעך אחרריך המול לכם כל זכר" (בר' יז י).

ה' אמר ליהושע שוב מול את בני ישראל שנית, כי זו פעם שנייה שנמול קהל גדול ביחד. בפעם הראשונה קרה דבר כזה לפני יציאת מצרים. מלו את כל אלה שלא נימולו קודם, כדי שיוכלו לאכול מקרבן הפסח.

"וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר ואז יקרב לעשתו. והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא יאכל בו" (שמ' יב מח).

בני ישראל נימולו לפי מצוות ה' ליהושע. ויש בזה אות למחיקת חרפת שעבוד מצרים ולפתיחת תקופה חדשה. אי קיום מצוות המילה במדבר היה תוצאה משעבוד מצרים. וכל זמן שהיו בני ישראל ערלים כאילו היה עליהם אות השעבוד.

"ויאמר ה' אל יהושע היום גלותי חרפת מצרים מעליכם" (פס ט).
ומכאן השם גלגל "ויקרא שם המקום ההוא גלגל".

האם ישנה סיבה נוספת לשם גלגל?

גל האבנים שהוקם שם לזכר המעבר בירדן.

במה נימולו? - "בחרבות צורים" סכינים עשויות מאבן צור.

גם צפורה מלה את בנה באבן. "ותקח צפורה צר ותכרת את ערלת בנה" (שמ' ד כה).

כמה פעמים לשון מילה בפרק? - שמונה פעמים.

האם זה מרמז לכם משהו? - שזמנה של מצווה זו ביום השמיני.

חגיגת חג הפסח

בקיום מצוות המילה יש הכנה להקרבת קרבן הפסח. לאחר שמלו את כל הזכרים במדבר אפשר היה לחוג את חג הפסח, חג החרות.

מעשה בני ישראל עובדי אדמה

סיום תקופת המן, המעבר ממנה אל תקופת תבואת ארץ כנען. תושבי הגלגל פחדו מבני ישראל (פס' א) ברחו והפקירו שדותיהם. מעשה בני ישראל יהיו עובדי אדמה. מתחילים החיים של עם בן חורין, היושב על אדמתו ומתפרנס מפרייה. בני ישראל התחילו לאכול מתבואת הארץ. "ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי".

מה העיד על קדושת הגלגל? - הופעת המלאך.

מלאך ה' מזכיר ליהושע שה' מכניס אותו לאדמת קודש. ליהושע ניתנה אותה פקודה שניתנה בשעתו למשה: "של נעלך מעל רגלך". "ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" (שמ' ג ה).

המלאך נשלח ע"י ה' לסייע לישראל וללחום את מלחמותיו כפי שהבטיחה התורה. "כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמרי והחתי והפרזי והכנעני החוי והיבوسی והכחדתו" (שמ' כג כד), "ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את הכנעני האמרי והחתי והפרזי החוי והיבوسی" (שמ' לג ב).

מה שאל יהושע את המלאך?

"הלנו אתה אם לצרינו?"
יהושע חשד במלאך. הוא חשב שאולי הוא ממחנה האויב.

ומה ענה המלאך? - שהוא שר צבא ה'.

בואו של שר צבא ה' וחרבו שלופה בידו מבשר כי הארץ תינתן לפני בני ישראל בעזרת ה' הנלחם להם.

האם אתם זוכרים מלאך שחרבו שלופה בידו המוזכר בתורה?

המלאך בפרשת בלעם.
"ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו" (במדבר כב כג).

מה מייחד את הגלגל?

- 1) מצבת הזיכרון למעבר הירדן (השם גלגל- גל אבנים).
- 2) קיום ברית המילה.
- 3) עריכת חג הפסח.
- 4) הופעת המלאך לפני יהושע.

בגלגל בה חנו לראשונה,
בפתחה של תקופה חדשה,
טוהרו בני ישראל מחרפת הערלה.
חגגו את חג הפסח לראשונה בטהרה.
לא ירד עוד מן לאכלה,
מעבור הארץ יאכלו מעתה.
שר צבא ה' ליהושע נגלה.
חרבו בידו שלופה מתערה.
ובדברו ליהושע נתנה הפקודה:
של נעלך כי הארץ קדושה.

ניב

הלנו אתה אם לצרינו? (פס' יג).
פירושו: האם אתה לצדנו או לצד אויבנו?

עבודה בכתב

- 1) אילו שינויים חשובים הביאה החנייה בגלגל בחיי ישראל?
- 2) נהוג במקרא לדרוש שם מקום על שם מאורע. כיצד זה מתבטא בפרקנו?
- 3) מדוע יכלו בני ישראל לקיים את חג הפסח בגלגל?
- 4) מה היה תפקידו של מלאך ה'?
- 5) מי אמר למי?
 - א. שוב מל את בני ישראל שנית.
 - ב. היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם.
 - ג. הלנו אתה אם לצרינו?
 - ד. של נעלך מעל רגלך.
- 6) כתבו בלשון הספר :
 - א. אחזם פחד גדול.
 - ב. במקומם.
 - ג. עד שנרפאו.
 - ד. הסירותי.
 - ה. מתבואת הארץ.
 - ו. לאויבינו.
 - ז. הסר נעלך.